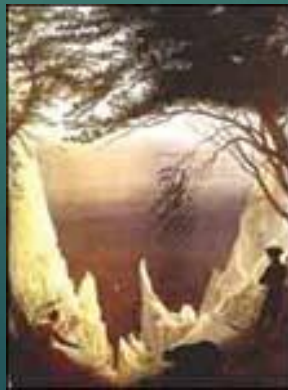

A romantika (az új romantikus hős)

Művészettörténeti korszak és
korstílus, világszemlélet és
életérzés

utolsó egységes korstílus

Választóvonal a klasszikus és a
modern kultúra között

Térben és időben jelentősen
különbözik Európa szerte

Mást jelentett országoként: Az
angol és a francia romantika
szembefordul a klasszicizmussal, a
német romantika viszont
kapcsolódik a német klasszikához.
Így az irodalomtudomány nemzeti
romantikákról beszél.

„roman”: olyan középkori műfaj,
ami népnyelven íródott, s
többnyire kalandos vagy szerelmi
történetet mondott el (regény,
regényes).

Mi történik ekkor a világban? Lázadás a fennálló renddel szemben

- ▶ A polgári átalakulás Európában különböző módokon ment végbe. Ezért a romantika viszonya a polgári átalakuláshoz eltérő lehet.
- ▶ Jellegzetessége: a kiábrándulás, illúzióvesztés (főleg a francia forradalom után). Csalódás a világban, a polgári társadalomban, a világ kiismerhetetlen, csalódottság a józan észben.
- ▶ Alapélménye: megrendül a hit a világrendben, lázadás vagy csalódottság

- ▶ Életérzés: szélsőséges lélekállapot: világfájdalom „spleen” és a kitörő lelkesedés
- ▶ Ugyanakkor jelen van az egyén és nemzetek felszabadítása, egy új világ megteremtése. Feltételezettek egy valamikori egységes jobb világot (a múltba fordulás, nosztalgia).

Jellegzetességei:

- ▶ **Személyesség (szubjektivizmus):** Nem ábrázolni akar, hanem a kifejezésre törekszik.
- ▶ **Egyéniség kultusza (individualizmus):** Középpontban a felfokozott egyéniség, a művész zseni, akinek minden lehetőség adott. Prófétának tartja önmagát.
- ▶ **Szabadságélmény:** az alkotó szabadsága (szárnyaló fantázia), a lázadás gondolata
- ▶ **Eredetiség elve:** Nem a meglévő formákat kell követni. A műalkotás létrejötte az ihletből származik, tehát a tudatnál magasabb állapot eredménye. Új témák, új műfajok, új értékek.
- ▶ **Egyéni jelhasználat:** elveti a szigorú szabályokat követő klasszicista megszólalásmódot, és inkább a köznyelv, népnyelv felé fordul.
- ▶ **Történetiség:** Történeti szemléletmód. Újraértékeli a középkort (lovagias témák), és kedveli a népek múltba vesző történeteit. Fontosnak tartja a nemzeti sajátosságokat, a népköltészetet (Grimm-testvérek).

Fontos felismerése, hogy a műértelmezés is történeti jellegű, koronként változó tapasztalat.

Jellegzetességei:

- ▶ **Elvagyódás más térbe, más időbe, más szférába:** Elképzelt vagy egzotikus világba: középkor, távoli tájak (orientalizmus-egzotizmus). Kelet színes világa mesés (török, arab, újgörögök), megszépített világ, álomszerű, boldogság színtere, ahol megvalósulhat az, ami a jelen valóságában nem.
- ▶ **Művészeti ágak, műnemek, műfajok keveredése:** Az érzelmkifejező jelleg felerősödése az irodalmat a zenéhez közelíti. De a zene és festészet is irodalmiassá válik (történeteket beszélnek el). Meghatározó zenei műfaj az opera. Új kevert műfajok (drámai költemény, elbeszélő költemény).
- ▶ **Tudatos töredékesség:** Az abszolút teljesség elérhetetlen, ezért a műalkotás is töredékes kell, hogy legyen.
- ▶ **Stílus:** Borzongató, megrendítő és különleges élethelyzetek megjelenítése, jellemábrázolásban a kontraszthatás, felfokozott pátosz, ünnepélyesség, festőiség, túlzások, kalandos, regényes mozzanatok, titokzatosság, felnagyítás.
- ▶ **Humor, irónia:** A távolságtartó, felülről szemlélődő irónia kedvelt esztétikai minősége.

Novalis (1772 – 1801)

Friedrich von Hardenberg

- ▶ Írói álnév
- ▶ A német romantika
- ▶ Életének meghatározó élménye, hogy szerelmes volt egy 13 éves lányba. Házassági tervük Sophie halála miatt meghiúsult.
- ▶ Heinrich von Ofterdingen c. regény befejezetlen maradt, de az 1. fejezetben megjelenő kék virág az életmű és a romantika jelképévé vált.

A mű hőse gyermek- és ifjúkor határán áll, az ébrenlét és az álom határhelyzetében.

Heinrich álmában vándorol, mindig bolyong.

Szimbolikus jelentések

- ▶ Létszimbólum
- ▶ A földi létezésben meg nem tapasztalható létforma jelképe (elérhetetlen messzeség)
- ▶ A virág mint a természet része, szinteket köt össze. A földből nő, s tart az ég felé.
- ▶ A nőiség és a szerelem jelképe
- ▶ Világoskék színe az ég végtelenségét jelöli
- ▶ A fényel és megvilágosodással is kapcsolatba hozható. Ez utóbbi jelentése a regény befejezetlenségében kap érvényt. Így az álom a főhős költői elhivatottságának metaforája is.
- ▶ Az örökké hívó vágy, nosztalgia jelképe

E. T. A. Hoffmann (1776–1822)

- ▶ Író, zeneszerző, zenekritikus, karmester, grafikus
- ▶ Az arany virágcserep (elbeszélés)

Újraértelmezi a mese műfaját: valóság és fantázia összemosódik

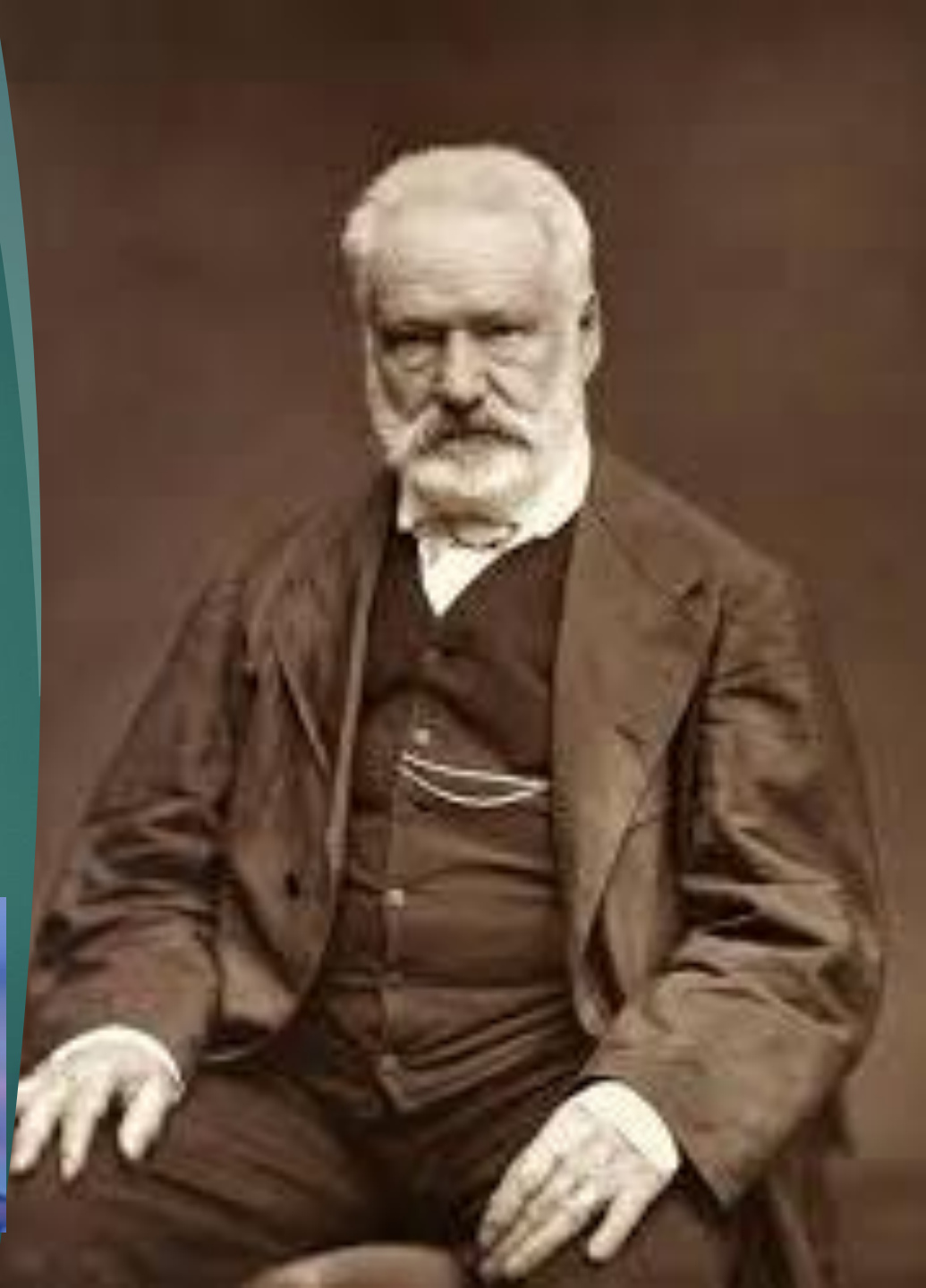

Victor Hugo (1802–1885)

- ▶ Francia romantika
- ▶ Regényeiben az ember alapjában jó, de rossz világban van.
- ▶ *A párizsi Notre-Dame*

Quasimodo: testi csúnyaság és a tiszta lelki szépség (groteszk figura)

- ▶ *A nyomorultak*

Építészet

- ▶ Neoromán, neogót: a középkor felfedezése
- ▶ A középkori romok iránt megnő az érdeklődés, várak, kastélyok felfedezése, restaurálása

Szobrászat

- ▶ Politika, historizmus, nemzeti és történelmi témák
- ▶ Lendület, erő, mozdulat ábrázolása
- ▶ Köztéri szobrászat

„új világ, új szerelem
kék virága
kecsegtet, lidérckedik
-csal a lépba”

(Petri György: Valami ismeretlen)

Köszönöm a
figyelmet!